

WAT, WANNEER, WAAR

1	PETRUS	13
	<i>Net zo snel als een mens loopt</i>	
	Hamburg, januari 2013 / Lenzerheide,
oudjaar 1992-1993	
2	ANDREAS	27
	<i>Nee, zo niet. Liever zo</i>	
	Hamburg, januari 2013 / Zürich – een gehucht
in het Franse departement Allier, juli 1992 /
Zürich, juli 1993	
3	JAKOB	52
	<i>Twaalf keer herfst</i>	
	Hamburg, half februari 2013 / Salzburg – Zürich
– Frankfurt – Graz – Berlijn 1994-2001	
4	JOHANNES	73
	<i>Vreemd eropuit getrokken</i>	
	Hamburg, eind februari 2013 / Berlijn, voorjaar
2001	
5	THOMAS	92
	<i>Wat hij ziet</i>	
	Hamburg, begin maart 2013	

- 6 NATHANAEL 110
Schijnpaar
Hamburg en omgeving, eind april 2013
- 7 PHILIPP 128
Zomaar pardoes uit het niets
Hamburg, juli 2013 / Hamburg – Wenen
– Hamburg 2005-2006
- 8 MATHIEU 151
Spelverdeler
Hamburg, oktober 2013
- 9 SIMON 173
Zwemmen en vliegen
Hamburg – Zürich, november 2013 / Zürich,
winter 1992-1993
- 10 TADEUSZ 199
Een paar grijze graden boven nul
Zürich, tweede adventzondag 2013 / Salzburg
1993-1994
- 11 JAKOB DE JONGERE 220
Laatste rit
Zürich, derde adventzondag 2013
- 12 IJ 241
Beginnen, opnieuw
Zürich, vierde adventzondag 2013 / Zürich
1982 en 1993

1 PETRUS

Net zo snel als een mens loopt

Als je plotseling je eerste liefde googelt, is dat een reactie op de klopgeluiden die je hebt gehoord vóór het inslapen en, duidelijker nog, 's ochtends voor de spiegel bij de aanblik van de diepe verticale rimpel boven je neus. Tevergeefs heb je geprobeerd dat geklop te lokaliseren, het voortdurend afwisselend buiten en binnen vermoed – op zolder of onder je schedeldak – maar je hebt er geen vat op kunnen krijgen.

Steeds vaker duikt het op, steeds onverklaarbaarder, net als op deze late vrijdagavond in januari. De kinderen waren, zoals meestal aan het einde van een week kleuterschool, doodmoe en overprikkeld. Eerder die avond hadden ze voortdurend met elkaar gekibbeld en om beurten gehuild, en later hadden ze, omdat ze naar bed moesten, het op een schreeuwen gezet. Nu slapen ze eindelijk, het is even volkomen stil, zelfs de hond ligt roerloos op zijn deken onder mijn schrijftafel; ik staar naar zijn zwarte vacht tot ik zie dat zijn borstkas op en neer gaat. Ik haal opgelucht adem, en het geklop zwelt aan. Eerst korte hamerslagen, dan afgewisseld met langere. Ik zet streepjes en punten in mijn notitieboekje. Niet dat ik veel van morse weet, maar ik buig me net zolang over de tabellen tot er bij benadering iets zinnigs uit komt. Bij benadering. ROOK.

TIJD. KIND. Nou ja. (De alternatieven zijn AJMQ. BEMZ. NXAI of ETAMOY. IWZ. CRNE. Ik ken geen taal waarin dat ook maar iets zou kunnen betekenen, dus kies ik voor rook, tijd, kind.) Stilte. Ik neem aan dat mijn man in zijn werkkamer bezig is de e-mails van de hele week weg te werken, zoals elke vrijdagavond wanneer hij niet hoeft te werken, om vlak voor middernacht *weekend* te roepen. We zijn al langer van plan weer eens iets samen te doen. Iéts. Maar de ene keer heeft hij geen tijd, dan ik niet. Rooktijd-kind! flitst het door mijn hoofd. Ik sla mijn notitieboekje dicht, sluit het Word-bestand af en open een nieuw venster. In het zoekveld typ ik Petrus' naam in, de naam van mijn eerste liefde.

Ik ben erop voorbereid helemaal niets te vinden en onverrichter zake te moeten ophouden. Ook met verwijzingen naar een vrouw en kinderen hou ik rekening. Waarom zou hij inmiddels niet ook een gezin hebben? Zelfs op foto's ben ik voorbereid. Maar niet hierop. Niet hierop. Toch had Petrus het in onze eerste nacht al aangekondigd. Hij had het over vliegen gehad, en dat de mens daartoe niet in staat is en hoe oneindig treurig hem dat stemde. Vervolgens had hij het over vallen, en toen plotseling over gaan; en op mijn navraag: Gaan? had hij gezegd: Eén stap maar, een enkele stap in de leegte, en alles is goed. Hij had zijn armen gespreid alsof hij wilde vliegen, had me aangekeken en geglimlacht. Mijn man komt binnen zonder te kloppen of mijn naam te roepen, dat komt niet vaak voor, alleen als we ruzie hebben, als hij heel boos is, heel verontwaardigd of heel opgewonden. Ben je bezig? vraagt hij. Nee, antwoord ik, en dat ik net te weten ben gekomen dat Petrus dood is, slik ik in.

Je bent helemaal buiten adem, zegt hij.

Ja, ik... Ik weet eigenlijk niet waarvan, ik zit hier maar.

Dan zal het daar wel aan liggen. Hij stokt en maakt de indruk iets te willen zeggen. Hij haalt adem, draait gehaast zijn hoofd af en luistert, geen idee waarnaar. Hij trekt de deur al dicht.

Wat is er, vraag ik nog, maar hij antwoordt: Niets, niet iets wat niet kan wachten, en sluit de deur.

Ik open de la met ansichtkaarten en vind meteen wat ik zoek. Een reusachtige baardige Christoffel in een bruin gewaad, met buitensporig lange benen en een heel kleine, poppige Heiland op zijn schouder. Op de achterkant staat: *Afbeelding van de heilige Christoffel (rond 1400) in de St.-Peterkerk in Mistail.*

Ik strijk met mijn vinger over Christoffels gewaad, grijp naar de zoom van zijn bruine mantel, sluit mijn ogen en laat mijn gedachten de vrije loop. Die dagen van de eerste keer. Het is winter, onze eerste winter. Petrus en ik zijn op bezoek bij de ouders van Marc, het is kerstvakantie 1992, in hun vakantiehuis in de bergen.

Sneeuwvlokken vallen, hoe natter, hoe sneller, net zo snel als een mens loopt. Ik heb geen winterschoenen, laat staan een paar dat geschikt is voor een lange wandeling in de sneeuw. Ik heb pumps waar ik het hele jaar op loop. Kilometers ver, ook al doen mijn voeten pijn. Op de universiteit sneeuwt het niet. Elfi kijkt naar mijn schoenen. Kind, weet je wel waar je bent? Ik knik, in Lenzerheide. Elfi's zoon Marc en zijn Lisa volgen dezelfde colleges als ik, en ook zij dragen dag in, dag uit hetzelfde paar schoenen, maar anders dan ik wandelschoenen. Maar hier, in het halletje naast de voordeur van het vakantiehuis, hebben ze kniehoge sneeuwlaarzen aangedaan. Extra gevoerd en onlangs nog ingevet, verzekert Marc met een blik op mijn

pumps. Dan blijf ik toch hier, zeg ik en ik kijk schuin naar het openhaardvuur, naar de rotan schommelstoel, naar het schaapsvel dat Elfi daarop heeft gelegd, en naar Urs – ik noem hem zo omdat ik zijn naam vergeten ben – die in een geschiedenisboek verdiept niets meekrijgt van wat wij bespreken. Hij zit in zijn zwarte leren fauteuil, het boek op zijn knieën, en duwt om de paar minuten zijn bril omhoog naar waar vroeger zijn haargrens was. Maar de bril zakt telkens weer omlaag. *Mythe Zwitserland. Identiteit – natie – geschiedenis 1291-1991*. Hij heeft dat boek een jaar geleden met Kerstmis gekregen. Marc verdenkt hem ervan dat hij het vanbuiten leert. Vandaag is het 31 december. Het is nog vroeg in de middag. Vanavond wordt er gefonduud.

Dat moeten jullie wel eerst verdienen, zegt Elfi en ze pakt haar puzzelblad en haar leesbril van het aanrecht.

Verdienen? Ik denk aan geld, want dat heb ik niet.

Ja, zegt Elfi, door een wandeling naar de St.-Peterkerk in Mistail. Ze wil ons het huis uit hebben, vertaalt haar zoon in mijn richting, hij omhelst zijn Lisa en kust haar onstui-mig. Petrus pakt zijn donsjack van de houten kapstok en trekt het aan. Hij gaat op zijn hurken zitten en strikt de veters van zijn Timberlands. Voor Kerstmis heeft hij me een boekje gegeven: *Dialogue in the Void*. Het is in het Engels en ik heb tijd en een woordenboek nodig om het te lezen. Kom toch mee, zegt Petrus. Mijn blik zoekt de open haard. Het schaapsvel lokt. In de boekenkast zie ik een woordenboek staan. Kom nou maar, zegt Petrus, ze willen je hier niet hebben. Elfi slaat met haar puzzelblad naar hem: Jij bent me er eentje, dat heb ik toch helemaal niet gezegd! Elfi kijkt omhoog naar Petrus, die één meter tweeënnegentig is. Haar Urs, die ook anders zou kunnen heten, maar

niet helemaal anders, is maar één tweeënzeventig, haar zoon Marc nauwelijks drie centimeter groter, en zijzelf is twee hoofden kleiner dan Petrus. Naar jou kun je opzien, zegt ze langzaam en plechtstatig, ze legt haar hoofd in haar nek en sluit haar ogen. Petrus is afkomstig uit een oude rijke familie met een vermogen waarvan slechts in een heel kleine kring bekend is hoe groot het is, met een stamboom die meer dan zevenhonderd jaar teruggaat. Dat had Elfi meteen gevoeld, zoals ze later zou zeggen. Ja, waaaaat! riep ze toen ze erachter kwam doordat haar zoon tijdens het eerste gezamenlijke avondeten in het vakantiehuis hun gast voor schut zette: Hij is met een zilveren lepel in de mond geboren, die jongen. Petrus sperde zijn mond open, staarde zonder een woord te zeggen naar zijn boterham met kaas, nam er een hap van en begon fanatiek te kauwen. Allemaal keken ze naar mij. Ik moest het bevestigen. Ik nam een slokje van Elfi's zelfgeperste troebele appelsap en deed alsof ik me daarbij verslikte. Petrus heeft nooit aangeboden me geld voor warme kleren of schoenen te geven. Ik zou het ook nooit hebben aangenomen.

Kom nou eindelijk, riepen Petrus, Marc en zijn Lisa in koor, klaar om te gaan. En Elfi duwde me, nadat ze haar puzzelblad op het schaapsvel had gelegd, een paar laarzen van zeehondenleer in de hand en zei: Hier, die zijn heerlijk warm. Zeehondenlaarzen! Zoals onze moeders die in de jaren zeventig droegen. Zilver glanzende, echte zeehondenlaarzen!

Die zijn me te klein, zeg ik.

Maat 38, zegt Elfi.

Ik heb 39.

Elfi: Ze vallen groot.

Allemaal kijken ze gespannen toe hoe ik mijn rechter-

voet in de zeehondenlaars steek, en nog voordat ik de rits omhoog heb getrokken, zeggen ze: Het gaat toch. Zie je wel. Super. Ze knellen, zeg ik, maar ze zijn al buiten, Petrus, Marc en Lisa; ze bekogelen elkaar met sneeuwballen, en Elfi zegt bij het afscheid: Je hebt ook helemaal niet zulke dikke sokken nodig, die laarzen zijn warm genoeg. Ze doet de deur dicht. Op dat moment krijg ik een keiharde sneeuwbal tegen mijn linkeroog, ik zie sterretjes, hoor het donderen, en Petrus roept: Sorry! en gooit de volgende sneeuwbal in mijn richting. Vort, vort, jongens, Marc klapt in zijn handen, opschieten, opschieten. Met enkele grote stappen is Petrus bij me, hij tilt me op en legt me over zijn schouder. Wat heb jij niet allemaal gegeten, steunt hij, je weegt minstens een ton. Marc neemt zijn Lisa op de rug, hinnikt en galoppeert er vervolgens met haar vandoor. Petrus rent kuchend met zijn ton achter hem aan, het weggetje omlaag naar de dorpsstraat, hij werpt zijn hoofd in zijn nek en zakt na een kleine 200 meter nog voor het kruispunt overdreven kreunend in elkaar, waarbij hij mij naar achteren laat vallen en zelf met zijn volle gewicht op me terecht komt. We kermen allebei. Waar staat die kerk eigenlijk, vraag ik, en Petrus lacht. Marc, roepen we tegelijk, is het nog ver?

Nee, nee, zegt Marc, en volgens hem loont het de moeite die paar kilometer te voet af te leggen, want dat kerkje is echt uniek.

Die paar kilometer?

Als jongen van vijf is hij er al naartoe gelopen, wees maar niet bang, het is een aangename wandeling bergaf.

Mijn voeten doen pijn. De zeehondenlaarzen zijn te klein en te smal. En hoewel de ritsen openstaan, lijkt het of mijn voeten in stalen boeien zijn geslagen. Op de wreef

voel ik mijn hartslag puntig tegen het stugge leer hameren. We zijn door de dorpsstraat van Lenzerheide langzaam langs alle hotels en sportzaken voorwaarts geschuifeld, opgenomen in een stoet van wintersporters met skischoenen en latten op hun schouder. Als iemand zich omdraaide, sloeg hij de man achter zich of de vrouw voor zich met zijn ski's tegen het hoofd, er werd gescholden of gelachen, soms ook vlak na elkaar allebei. Wij zeiden geen woord. Ik bleef dicht bij Petrus; met mijn blik onafgebroken op zijn hielen gericht en mijn tanden op elkaar geklemd telde ik de stappen, alsof ik hoopte dat daardoor de druk op mijn voeten zou afnemen. Aan de rand van het dorp leidde Marc ons een stuk over een weggetje naar een melkveeboerderij, de waakhond blafte vol ijver, trok aan zijn metalen ketting en ging als een razende tekeer. Achter de boerderij kwamen we bij het wandelpad.

Een pauze, ik zoek houvast aan Petrus' mouw, maar hij laat zich zonder een woord te zeggen door zijn knieën zakken en biedt me zijn rug aan, en na een gerichte sprong omklem ik hem van achteren tot hij *als je me maar niet wurgt* zegt. En Lisa doet van *ho, ho, paardje, blijf toch staan*. Marc gehoorzaamt en laat haar opstijgen.

De mannen hadden liever gehad dat wandelen populairder zou zijn geweest en dat de wandelpaden navenant platgetreden waren. Met ons op hun rug zakten ze, terwijl ze naast elkaar liepen, bij elke stap tot hun knieën in de sneeuw. Na een paar meter al begonnen ze van louter inspanning te wankelen, maar ze slaagden er toch in ons langs de zagerij en de meubelmakerij, langs het golfterrein en helemaal naar beneden tot de bergweide te dragen, waar het pad plotseling het bos in ging. Ik kan niet meer, zegt Petrus. Hèhè, eindelijk, reageert Marc. Kreunend zet-

ten ze ons neer aan de rand van het bos en gaan met armen en benen gespreid in de sneeuw liggen. Ik wil de zeehondenlaarzen uittrekken om te kijken hoe het gaat met mijn voeten, die ik niet meer voel. Doe dat niet, zegt Petrus, die krijg je nooit meer aan. Hij knipoogt en wijst naar de hemel. Het begint te sneeuwen.

In het bos achter de bergweide was geen pad meer te herkennen. De sneeuw lag hoog, hij was hard en poreus door regenbuien overdag en nachtelijke vorst, en wij zakten er krakend tot heuphoogte in weg, waarbij de sneeuw onder het gewicht van onze stappen werd samengeperst. Ik hield het precies 123 stappen vol, toen rukte ik de zeehondenlaarzen van mijn voeten, stolpte ze over mijn handen en liep met klamme sokken op verdoofde, maar bevrijde voeten verder. De eerste stappen waren de aangenaamste die ik ooit heb gedaan. Opnieuw telde ik mee, uit gewoonte, en weer bleef ik bij 123 stilstaan. De kou verdoofde mijn voeten nog meer dan de pijn dat had gedaan, ik probeerde mijn tenen te bewegen, maar dat ging niet, ik voelde alleen een pijnlijk kloppen dat schoksgewijs door mijn benen trok en me op de knieën leek te willen krijgen. We zijn er bijna, riep Marc van enige afstand, en Petrus, die enkele meters bij mij vandaan was blijven staan, riep terug: Marc, geef toe dat je geen idee meer hebt waar we zijn!

Marc antwoordde dat hij dit bos al sinds zijn jeugd kende en dat de sneeuw hem niet kon misleiden, zelfs blind zou hij de weg nog vinden.

Petrus draaide zich naar mij om. Het is hier mooi! Kom, we gaan zitten. Hij glimlachte vriendelijk. Ik keek hem aan, en zoals wel vaker wist ik niet of hij het als een grapje bedoelde of niet. We blijven gewoon hier. Hij zakte als door